



Suháng vagy koros fa?

Egyre több szakmai fórumon hangzik el, hogy közterületre minél kisebb törzsátmérőjű fákat, akár suhángokat kellene telepíteni, mert azok jobban alkalmazkodnak, gyorsabban erednek, mint a koros, előnevelt példányok, az ültetésük pedig költséghatékonyabb.

A faiskolás szakma azt tapasztalta, hogy ezt a véleményt követendő példának tekinti a lakosság, és mind többen hivatkoznak rá szakmai érvként. Pedig ez a javaslat nem veszi figyelembe a fák emberi életre gyakorolt kedvező hatásainak sokaságát, azok időbeliségét.

A téma szűkebb és tágabb kihatásáról három szakember véleményét kérdeztük.

Báthoryné Nagy Ildikó Réka okleveles táj-építésmérnök, egyetemi docens, *Hege-dűs Gábor* okleveles kertézmérnök, a Magyar Díszfaiskolások Szakmaközi Szervezetének főtitkára, valamint *Rónai Gergely* okleveles kertézmérnök, a Magyar Díszfaiskolások Egyesületének elnöke válaszoltak a kérdéseinkre.

• Hogyan vélekedik a javaslatról a faiskolai szakma?

Rónai Gergely: Ha előnevelt helyett kis méretű fát ültetünk, lehet, hogy gyorsabban alkalmazkodik és bizonyos időtávlaton belül valóban beéri a koros fa fejlettségét, a kérdést azonban tágabb összefüggésben kell vizsgálni, különben rossz irányba terelhetjük a társadalmat. Fontos kiindulási pont, hogy városban nem azonosak a körülmények, mint vidéki környezetben. A városon kívül elül-



tett suhángnak sokkal jobb az életben maradási esélye, és ott fejlődésben valóban utolérheti a városban telepített koros lombos fát. Ebből azonban nem szabad azt a következtetést levonni, hogy mindig felesleges a koros fára szánt többletkiadás. A város ugyanis halmozottan hátrányos hely a növények számára. Ráadásul a lombos fákat a zöldszolgáltatásukért is ültetjük, vagyis nemcsak szépnek kell lenniük, hanem árnyékot adni, port megfogni, hűsíteni a környezetet, oxigént termelni. Valóban nem lehet mindenhova drágább, előnevelt faiskolai anyagot ültetni, de ne essünk abba a hibába, hogy nem tartjuk fontosnak az utóbbiak szerepét. Manapság 25-35 év egy városi fa átlagos élettartama, ezért nem mindegy, hogy hol van a zöltszolgáltatás kiindulópontja. A

városi környezetben elültetett suháng nem képes azonnal biztosítani a tőle elvárt zöldszolgáltatást, és az is lehet, hogy elpusztul, mire eléri az igazán aktív életkorát. Ugyanakkor egy koros fa a telepítése pillanatától nyújtja a számunkra pozitív hatásokat.

A faiskolai szakmának van egy másik gondja is ezzel a kinyilatkoztatással. Sokan nem gondolnak bele, hogy ha nem nevelünk koros fákat, mert nincs rá piaci kereslet, akkor nehézséget okozunk azoknak a cégeknek, amelyek ezzel a tevékenységgel amúgy igen nagy termelési értéket állítanak elő, napjainkban azonban küszködnek a generációváltással és az egyre erősebb versennyel, hiszen a növények külföldről is megvásárolhatók.

• Tájéépitészként milyen megközelítést igényel a döntés?

Báthoryné Nagy Ildikó Réka: Azt gondolom, nem jelenthetjük ki, hogy valami jobb, mint a másik, anélkül, hogy vizsgálnánk a körülményeket. Fel kell tenni a kérdéseket: mire jobb, kinek jobb, mikor jobb, és válaszolni is kell rájuk. Az ökoszisztéma-szolgáltatás alapú tervezésnek az a lényege, hogy javítsunk egy adott terület meglévő ökoszisztéma-szolgáltatásán. Ha adott helyzetben az a megalapozott döntés születik, hogy suháng ültetésével is elérhető ez a cél, akkor az a jó megoldás. Van azonban, amikor előnevelt koros fával teljesül ez az elvárás, mert mondjuk egy városi hősziget kellős közepén vagyunk, ahol sok ember él, kicsi a zöldfelületi ellátottság, nincsenek magas minőségű zöldfelületek. Ilyen helyzetben nem szerencsés kívánni azt a tíz évet, amíg a suhángnak megfelelő árnyéka lesz. A koros fa az első naptól kezdve magasabb szintű ökoszisztéma-szolgáltatást biztosít.

Amikor tehát előkészítjük a döntést, hogy milyen méretű fát telepítsünk, a teljes folyamatot meg kell ismernünk. Nemcsak azt kell vizsgálni, hogy egy beruháznál mennyibe kerül az előnevelt fák telepítése, hanem az ahhoz kapcsolódó fenntartással is foglalkozni kell, mert az biztosítja a megfelelő növekedést.

Minden helyzet egyedi, eltérőek a földrajzi körülmények, a városszerkezet, a beruházás előkészítésére, a beruházásra fordítható pénzösszeg, a rendelkezésre álló zöldfelület-fenntartási technológia, a helyi szokások, a közösség véleménye. Ennek az egész folyamatnak csak az



1. Ha nem nevelünk koros fákat, akkor nehézséget okozunk azoknak a faiskoláknak, amelyek ezzel a tevékenységgel igen nagy termelési értéket állítanak elő
2. Rónai Gergely: A városi környezetben elültetett koros fa a telepítése pillanatától nyújtja a számunkra pozitív hatásokat
3. Báthoryné Nagy Ildikó Réka: A körülmények határozzák meg, hogy mikor mi a legjobb megoldás
4. Hegedűs Gábor: Közös szakmai állásfoglalásnak kell születnie

egyik eleme a fa. Vagyis a körülmények határozzák meg, hogy a suháng vagy a koros fa telepítése a jó döntés.

• Hogyan tud majd a szakmaközi szervezet állást foglalni a suháng vagy koros fa kérdésében?

Hegedűs Gábor: A Magyar Díszkertészek Szakmaközi Szervezete élén dolgozó új vezetőség úgy gondolja, hogy minden felmerülő kérdés megválaszolásához meg fogjuk hívni az érintett szakterületek képviselőit, és majd az így alkotott munkacsoportokon belüli egyez-

tetés eredményeként születik meg a közös állásfoglalás. Nem a szakmaközi szervezet fogja megmondani, mit kell csinálni, több munkacsoportnak kell együtt dolgoznia. A közös állásfoglalást aztán honlapunkon is közzéteesszük. Ha pedig a szakma úgy ítéli meg, akkor szabvány is készül belőle. A szabvány nem kötelező érvényű, csak ajánlás, de ha létrejött, akkor el lehet kezdeni dolgozni azért, hogy a jogalkotásba is bekerüljön. Minél több szakmai ajánlatunk, szabványunk van, annál inkább láthatják a döntéshozók és a lakosság is a szakma komolyságát. Kollégáink évekig tanulnak, képezik magukat. A zöldszakmában a folyamatosan változó élő környezetre kell reagálni, meg kell felelni a városi hatásoknak, a klímaváltozásnak, ezért a feladatokat csak képzett szakember tudja elvégezni. Úgy gondolom, hogy a szakmaközi szervezet feladata, hogy ezt tudatosítsa a döntéshozókban és a lakosságban is.

Visszatérve a konkrét kérdésre, a suháng vagy koros fa dilemmája kapcsán felvetnék egy másik szempontot. A zöldfelületi tanúsítványról szóló jogszabály (282/2024. Kormányrendelet) kimondja, hogy egy beruházás eredményeként az érintett telken belül a zöldtérfogot, azaz zöldtömeg mértékének el kell érnie a beruházás megkezdése előtti zöldtérfogot szintjét. Ezt nem lehet suhángtelepítéssel megoldani, csak koros fával. Ha valaki mégis suhángban gondolkodik, annak szinte erdőt kell telepítenie. Vagyis a jogszabályi előírásokat nem lehet kisméretű fa telepítésével teljesíteni. Amikor egy fasor meghatározza egy település képét, ott sem lehet a pótláshoz suhángot választani, vagyis vannak helyzetek, amikor nem lehet egyik megoldást a másikkal kiváltani.

A szakmaközi szervezetnek az a feladata, hogy minden érintettet igyekezzen bevonni, és megpróbáljon olyan konszenzust kialakítani, ami meghatározott feltételekkel mindenki számára elfogadható. Vagyis a szakmai vitát ne tárja a lakosság elé, hanem már egységes állásfoglalást képviseljen.

• A zöldfelületi tanúsítványról szóló, említett jogszabály milyen keretrendszer ad?

Báthoryné Nagy Ildikó Réka: Azt gondolom, hogy a jogszabály valóban keretrendszer próbál felállítani arra, hogy azonos módon történjen a beruházások előkészítése és végrehajtása. Ám mindig



FOTÓ: MEGYESI ÉVA

meg kell nézni, hogy adott helyzetben szakmai szempontból mi lenne a valóban jó megoldás.

Hegedűs Gábor: Ez a jogszabály abból indult ki, hogy a beruházások lehetőleg ne zöldfelületen valósuljanak meg, ez a célja és a hatása is.

Báthoryné Nagy Ildikó Réka: Ez nagyon fontos cél, de a szabványosítás hátterbe szoríthatja gondolkodást a döntés-előkészítésben. Az a tervezői tapasztalatom, hogy ha egy projekt kijelölt pályán halad, ott kisebb eséllyel születik meg a legjobb megoldás. Holott

Ne dönhesse el bárki, mikor, mit, hogyan kell elvégezni

a tervező felelőssége, hogy a projektet a legjobb szakmai tudásával kísérvé végig a jogszabályoknak megfelelően, a szabványok ajánlásai mentén, beépítve az ágazatközi és a szakmaközi egyeztetéseket, és fektessen kellő időt és energiát a döntés-előkészítésbe, hogy az adott helyzetre adható legjobb eredmény születessen.

Rónai Gergely: A szakma valóban nem eshet abba a hibába, hogy félinformációk alapján hoz döntéseket, amiket aztán a lakosság elfogad, és ezért senki nem keres jobb megoldást.

Báthoryné Nagy Ildikó Réka: Van olyan kutatások, melyek azonos városi környezetben azonos mutatók mellett vizsgálják, hogy egy koros fa és egy suháng az ültetés utáni hányadik napon

éri el az ideális ökoszisztéma-szolgáltatást. Bebizonyosodott, hogy ehhez a suhángnak évekkel többre van szüksége, mint a koros fának. Ezt városi környezetben nem engedhetjük meg magunknak, mert egyre nehezebb tolerálni a klímaváltozás okozta terhelést.

Budapesten a Pillangó parkban, ami egy lakótelepi közpark, csak az előfásítás valósult meg az 1970-es évek elején, a végfásítás egy része elmaradt. Mivel a pionír növényzet előregszik, tíz évvel ez előtt elkezdődött az aláfásítás különböző méretű fákkal. Egy ilyen lakótelepi parkban van idő és lehetőség a kisebb méretű fák növekedésére. Egy belvárosi fasor esetében, ahol kicsi a zöldfelület, sok ember lakik a környezetében és nyáron magas a felszíni felmelegedés, ott nagyon fontos a lehető legnagyobb ökoszisztéma-szolgáltató növény telepítése, mert az első perctől kezdve számít az árnyék, a párologtatás, a levegőhűtés, a pormegkötés aránya. A döntéshozatalnál szintén fontos kérdés a fenntartás: van-e bárkinek pénze, kapacitása arra, hogy az elültetett koros fákat életben is tartsa? Vagyis a teljes életciklusra kell vizsgálni ezeket a lehetőségeket.

Rónai Gergely: Van egy régi mondás, amit újra kellene tanulni: „Minden, amit birtokolsz, az téged is birtokol.” Nemcsak egyéneknek kellene ennek tudatában lenni, hanem önkormányzati, közösségi, társadalmi szinten is. Például sokszor futottunk bele az elmúlt évtizedekben az uniós források felhasználásakor, hogy a megvalósítást követően már nem maradt figyelem, pénz, és a projekt

Amikor a fasor meghatározza egy település képét, akkor például nem lehet a pótláshoz suhángot választani, hívja fel a figyelmet Hegedűs Gábor

magára maradt. A fa, akár kicsi, akár nagy, önkormányzati zöldvagyron. Mindezt úgy kell tervezni és megvalósítani, hogy maradjon erőforrás a fenntartására is, ellenkező esetben felelőtlenül bánunk a közvagyonnal. Szükség van a zöldfelületi szakmában is egy olyan eljárásrend kidolgozására, ami segít a döntéshozatalban.

• **Hol van az egyensúly a szabadság és szabályozás között? A szabályozás azért is szükséges, hogy ne nyílhassanak meg kiskapuk, melyeken keresztül a szakmai érvek és a szakmai tudás helyett más szempontok döntenek.**

Hegedűs Gábor: Itt van szerepe az edukációnak. Fontosak a szakmai ajánlások, mert a projekt kiírója azok alapján megismerheti például egy koros fa és egy suháng ültetési költségét a négyéves fenntartással együtt. Fel kell hívnunk a figyelmet arra, hogy nemcsak a fa megvásárlása és elültetése, hanem annak a gondozása is költség. El kell érniük, hogy a kiírásokba a szakma által megfogalmazott olyan tételek kerüljenek bele, melyek például meghatározzák a talaj-, a tápanyag- és a vízigényt, előírások szerepelnek az ültetési talajszerkezet minőségéről. Ha a kiírást szakember árazza be, akkor nem maradnak ki fontos lépések, és a beruházó pontosan tudni fogja, milyen kiadásokra számíthat. Ha a szakmaközi szervezet el tudja érni, hogy ezek

megmászhatóan tételek legyenek egy beruházásban, abban az esetben helyzetbe hozzuk a szakmát, mert mindenki ugyanazt fogja beárzni. Az lenne az edukáció célja, hogy megmutassuk, az egyes döntéseknek milyen következményei vannak.

Egy projektnél fontos a kritikus feltételek meghatározása: ha ezeket nem teljesíti a pályázó, nem felel meg a pályázata. A szabvány és a jogszabály a tájépítést is segíti abban, hogy a döntéshozók felé érvényesítse a szakmai elvárásokat. Ahhoz kell konszenzus, hogy ne kérdőjelezhesse meg senki a szakmaiságot. Például ebben az esetben a szakmai konszenzusnak azt kell meghatároznia, milyen helyzetekben ajánlja a suhángot, mikor a koros fát. Ettől eltérő helyzetben pedig meg kell kérni egy szakembert, hogy döntsön. Ne dönthesse el bárki, mikor, mit, hogyan kell elvégezni, arra ott van a sokat tanult, képzett szakembergárda. A környezet folyamatosan változik, sok helyzet egyedi, közművekkel, pincékkel, zöldtetőkkel stb. Olyan szakmai eljárásokra van szükség, ami kimondja, milyen körülményeket kell figyelembe venni, ha például valaki fa ültetését tervezi. Ha a szükséges feltételek nem állnak rendelkezésre, akkor az ültetés hosszú távon nem lesz sikeres.

• **A koros fák igénye esetén felvetődik a beszerzés lehetősége is.**

Rónai Gergely: Igen, hiszen Magyarországon nincs elegendő koros fa. A Németalföldön nagy a kínálat még a hétszer-nyolcszor átiskolázottakból is, ott ugyanis nemcsak a helyi keresletre nevelik ezeket a fákat, hanem világ- és Európa-szerte értékesítenek. A szakmaiság nagyon fontos akkor is, amikor külföldről vásárolunk. A nem megfelelő ültetés, fenntartás miatt elpusztulhat az értékes fa, ami a megrendelő számára is hatalmas veszteség.

Hegedűs Gábor: Németországban arról is van szabályozás, hogy bizonyos körzeten kívüli telepítésre nem lehet növényt szállítani. Ennek ellenére a fákat eladják külföldre, a termesztési helytől több ezer kilométerre, miközben országban belül más tartományba nem vihetnék. A német faiskolások hosszú távon gondolkodnak, négy-öt évre előre tudnak a várható projektekről. Nem szabad elvárni egyetlen magyar faiskolástól sem, hogy a saját pénzét kockáztassa és vakon állítson elő növényeket. A szakmaközi szervezet ebben is tudna segíteni, de ah-

hoz az kell, hogy az önkormányzatokkal, a döntéshozókkal egyeztessünk az előkészítés előtt álló állami projektekről, azok zöldfelületi igényeiről, hogy a növényeket itthon meg lehessen nevelni.

Rónai Gergely: Itt kanyarodunk vissza a faiskolások legnagyobb gondjához. Sokszor azért vagyunk versenyhátrányban a környező országokhoz képest, mert nincs kiszámítható üzleti környezet, miközben felvállaljuk a termelés kockázatát úgy, hogy változnak a trendek, a növénydivat, az éghajlat, az előírások. A kiszámítható üzleti környezetre számtalan jó külföldi példa van, akár stratégiai együttműködések mentén. Ha ez már korábban megvalósult volna, jobb eredmények születhettek volna.

• **A szakmaközi szervezetnek lehet erre ráhatása?**

Hegedűs Gábor: Kellene, hogy ráhatása legyen. Olyan szakemberekre van szükség, akik csak azzal foglalkoznak, hogy a szakmánk ügyes-bajos dolgait intézzék, döntéshozókkal, önkormányzatokkal tárgyaljanak, hosszú távú stratégiát dolgoztassanak ki a döntéshozókkal, és például az önkormányzatokat összekapcsolják a faiskolásokkal. Ez komoly munka, az első lépés a feltételrendszer megteremtése, hogy a szervezet az összes jogosítványát érvényesíten tudja.

Marketing- és ágazati stratégiát kell alkotni, kifejtve, mi felé szeretnénk haladni, meg kellene nézni, hogy melyek azok a pontok, amik a legtöbb szakterületet érintik, azokról beszélni kell. Megtartandó a már meglévő tudásbázis, és össze kell gyűjteni a lektorált, szakemberek által előállított tudásanyagot, amihez nem szabad a mesterséges intelligenciát használni. Később, csak a szakmailag igazolt, összegyűjtött alpanyagból létrejött adatbázisokból való választék generálására lehetne igénybe venni a mesterséges intelligenciát, mert ekkor kaphatunk a feltett kérdésekre releváns választ. Nagy előny lenne, ha olyan platformot rakna össze a szakmaközi szervezet, amit az ágazat minden szereplője tudna használni saját képzésére, saját tudásanyagának feltöltésére. Fel tudnánk hívni a figyelmet, hogy mik a gondok például a zöldfelület-gazdálkodásban, de fel is tudjuk ajánlani azt a szakembergárdát, amely segíteni tud adott feladat megoldásában.

Megyesi Éva

Formaruha-pályázat

A kertek fenntartására szolgáló munkaruha kulturális, funkcionális és vizuális újragondolására invitálja a divattervezőket a Magyar Kertörökség Alapítvány (MKA). A BotaniCouture funkcionális divat versenypályázat célja olyan kortárs öltözetrendsze-



rek létrehozása, amelyek egyszerre reflektálnak a történeti kertkultúrára, a természet és ember kapcsolatára, a funkcionalitásra és ergonómiára, valamint a kortárs divat és munkaruha vizuális nyelvére.

A pályázat kétfordulós. Jelentkezni egyénileg vagy maximum háromfős csoporttal lehet. Az első fordulóban a jelentkezőknek általános koncepciót és részletes terveket kell bemutatniuk, a második forduloba jutott tervezőknek pedig már egy teljes kollekciótervet kell kidolgozniuk.

A beérkezett pályaműveket nemzetközi zsűri bírálja el. A testületben neves hazai és külföldi szakemberek vesznek részt, akik egyaránt képviselik a divatszakmát és a kertész-hivatást. A zsűri az első három helyezett pénzzutalomban részesíti. Emellett az első helyezett mindhárom kollekciója (nyári, őszi, téli) megvalósításra kerül, amelyet az MKA tavaszi nemzetközi konferenciáján mutat be a nagyközönségnek. Az első három helyezett pályaművet – és a kiíró döntése alapján a második fordulóban készült összes munkát is – tábló keretében az MKA bemutatja hazai és nemzetközi szakmai rendezvényein is.

Az első forduló jelentkezési határideje 2026. július 19., a pályázati kiírás és a jelentkezés módja a www.magyardertorokseg.hu/botanicouture honlapon érhető el. ■